

UNA APROXIMACIÓ AL SENTIT SIMBÒLIC I ACTUAL DE LA TRADICIÓ HERMÈTICA TEXTOS I AUTORS D'ALQUÍMIA DEL SEGLE XX

Esteve Carbó

"Hermes Trismegist:

*Oh Sulamita, la meua única amiga, sóc el teu
Salomó sol al món. Sol i Selene en Sal units. Sal-
vació dels mites i Salam dels móns!"*

*Louis Cattiaux*¹

Un dels àmbits més desconeguts en el si de la tradició universitària és l'hermètica i el seu sentit simbòlic. L'autor d'aquest article explora aquest àmbit de tan difícil accés mostrant els seus orígens, la seva evolució i la seva simbologia interna. A partir de determinats textos que va citant al llarg del seu treball, inicia el lector en un àmbit de coneixement difícil i en alguns casos molt àrid.

43

INTRODUCCIÓ

Geneviève Dubois publicava, l'any passat, l'obra titulada: *Ces hommes qui ont fait l'alchimie du XXe siècle*². En la introducció³

¹ Poemes alquímics: *Física y Metafísica de la Pintura - Obra Poética*, Arola Editors, Tarragona, 1998, pàg. 169.

² cf. Geneviève Dubois éditions, Grenoble, 1999.

³ "Entrée en matière: À l'aube du troisième millénaire nous avons voulu faire le point sur l'Alchimie; non pas sur l'histoire de cette science que l'on retrouve, à la façon d'une ritournelle, dans tous les dossiers consacrés à ce sujet, mais sur les hommes qui l'ont faite au cours de ce siècle. Lorsque nous écrivons "qui l'ont faite", nous entendons ceux qui ont laissé quelques indices aux survivants, comme toute la lignée de leurs maîtres précédents. Leurs ouvrages reflètent la modernité, notamment dans les expressions lorsque leur formation est d'origine scientifique, mais jamais ils n'ont confondu science et Alchimie – la Science des sciences qui est la connaissance métaphysique vérifiable au laboratoire. L'Alchimie est à la fois spirituelle et opérative." pàg. 7

afirmava allò que els antics hermetistes sempre han confirmat en cada generació: l'alquímia és la ciència de les ciències. Però en el present, l'alquímia, és una gran ciència? No es considera passada de moda? Avui llegim en tots els diccionaris enciclopèdics moderns definicions en aquest sentit: "L'alquímia era una doctrina experimental dels fenòmens químics a les èpoques antiga i medieval perquè el seu principal objecte era l'anomenada *gran obra*, que consistia a preparar la *pedra filosofal*, amb la qual, suposadament, l'alquimista era capaç de transmutar els metalls baixos en plata i or fi, o, també, preparar l'*elixir de llarga vida*, panacea universal capaç de restaurar la joventut i perllongar la vida indefinidament."⁴ Situen l'alquímia a l'antiguitat.

Emmanuel d'Hooghvoest, en un article d'introducció al *Tractatus Aureus*⁵ atribuït a Hermes Trismegist, avisava: "Si existe alguna obra desacreditada, ciertamente es la Alquimia. Su práctica y estudio a menudo son considerados como un retraso cultural. Juzgarla así es ignorar de manera manifiesta la abundancia y las maravillas de la antigua alquimia. Desde hace aproximadamente veinte años⁶ se ha llevado un esfuerzo patente para reeditar algunas de aquellas obras, esfuerzo irrisorio respecto a la prolijidad de esta literatura olvidada. ¿Eran todos nuestros ancestros unos ignorantes dotados de un espíritu quimérico? Al contrario, la lectura de dichos libros antiguos nos revela la existencia de espíritus refinados, profundos y de una erudición con creces superior a la nuestra. También para estos hombres, la experiencia sensible estaba en la base del saber, eran materialistas que se guardaban mucho de soñar la materia."

Hermes Trismegist és considerat per la tradició hermètica com el pare de l'art alquímic. Daniel Stolcius explicava l'any 1642 la figura d'Hermes, XVI de *Viridarium Chymicum*, dient que: "Mercuri fou anomenat Hermes, tres vegades gran, a causa de la seva força i els seus poders. Ha tractat per escrit moltes meravelles, puix va presentar prudentment l'obra alquímica."⁷ A partir d'Hermes, per cada mestre que desapareixia, un altre home seguia els seus ensenyaments; on acabava un, l'altre iniciava l'obra; era la cadena iniciàtica que constituïa l'autèntica tradició hermètica. Alguns,

⁴ *Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona, 1970.

⁵ Hermes Trismegist, "Tractatus Aureus" *La Puerta*, núm 55, Arola Editors, Tarra-gona, 1999, pp. 79 a 80.

⁶ Aquest article fou escrit l'any 1979.

⁷ cf. In M. Maier, *Symbola aureae mensae*, Francfort, 1717. Citat a *La Puerta* núm 49 "Tradición Hermética", 1996, pág. 8.

però, han apuntat que Eugeni Filaleteo va ser el darrer mestre perquè no va trobar deixeble que recollís l'estendard alquímic.

Quina era, doncs, la intenció d'aquells antics savis i artistes? No era, potser, deixar en les seves obres d'art un testimoni per a generacions futures? Frequentar l'art és topar-se amb el missatge transcendent dels símbols. Els grans poetes de l'antiguitat van realitzar unes extraordinàries obres d'art per mostrar allò que roman viu en elles. Subtilment ensenyaven els curiosos perquè moltes d'aquelles obres eren un càntic sobre els secrets de la *gran obra alquímica*. Només demanen de ser llegides, i així descobrir –sota un vel de llegendes, d'històries i d'herois mífics– allò que cal conèixer i viure experimentalment: la realitat sagrada. És un art que explica, amb la simbologia de les imatges, amb els rituals o amb els comentaris de l'Escriptura Sagrada, els misteris proposats per les tradicions de tots els pobles. Per això, els rabins de la Càbala jueva, iniciaven les explicacions dels enigmes de la Toràh, amb: "A què s'assembla la cosa?" I a continuació anaven narrant una història relativa a la cita tenint cura de reflectir –en les paraules, en les consonants o en les vocals emprades– el propi misteri essencial que es volia presentar. És a dir, totes les tradicions hermètiques han ensenyat sense profanar, han suggerit i han induït per tal que aquells que encara no han despertat a la realitat sagrada, puguin de mica en mica obrir els ulls i l'oïda.

També textos actuals d'autors del segle XX, com ara Louis Cattiaux i Emmanuel d'Hooghvast, encara que sembli increïble, no tenen altra finalitat que invitar el lector a buscar i rellegir-se a aquestes fonts tradicionals. La intenció dels savis era i és, com ens demostraran els citats autors, tornar a presentar amb discreció⁸ i talent el principi i el final de la gran obra. Molt magistralment explica Raimon Arola⁹ en "Los amores de los dioses", que els antics van revelar sempre els misteris sota la forma dels mites¹⁰:

⁸ El gran alquimista Geber, deia: "Els antics van amagar els secrets de la Natura no només en escrits, sinó també en gran nombre d'imatges, caràcters, xifres, monstres i animals representats i transformats de maneres diverses" Citat per S. Klossowsky de Rola, *El Juego áureo*, Siruela, Madrid, 1988, pàg. 21.

⁹ El Dr. Arola és professor de Belles Arts a la Universitat de Barcelona. Director i col·laborador de la revista *La Puerta*, té publicats un important nombre de títols dedicats a la mitologia i les arts tradicionals. Destaquem, en l'editorial Obelisco: *Simbolismo del Templo, Las Estatuas Vivas, Textos y Glosas sobre el Arte Sagrado*, etc. En l'editorial Alta Fulla: *El Tarot de Mantegna i Los Amores de los Dioses*.

¹⁰ cf. Raimon Arola, *Los amores de los dioses*, Editorial Alta Fulla, Barcelona, 1999, pàg. 46.

"Según un principio fundamental de toda exégesis, los misterios descritos por los sabios se refieren al proceso de experimentación de la divinidad. Anteriormente hemos mencionado la diferencia entre *ciencia* del mito y *experiencia* del mito; pues bien, para los antiguos creadores de los mitos, éstos sólo tenían sentido en la experimentación personal. Dicho de otro modo: todas las reflexiones sobre simbolismo, como la que ahora nos ocupa, carecerían de sentido para los antiguos si no pudiera reproducirse la teoría en la práctica individual. Y así, por ejemplo, cuando se interpretan los mitos de los amores de los dioses como una reunión del fijo y el volátil, de la que nacerá el héroe inmortal, esto no hace referencia sino a cierta misteriosa conexión entre el cielo y la tierra en la cual el hombre recibe la inspiración celeste.

Esta operación se denomina *iniciación*, pues a partir del momento en que el hombre recibe el don divino empieza realmente la realización de la gran obra. Sólo a partir de la iniciación se opera la unión real del cielo y la tierra y, entonces, se llena de sentido la siguiente sentencia de la *Tabla de Esmeralda* atribuida a Hermes Trismegistro: "Lo que está arriba es como lo que está abajo, y lo que está abajo es como lo que está arriba, para perpetuar los milagros de una sola cosa. [...] El Sol es su padre y la Luna su madre [...]. Ascende de la tierra al cielo y de nuevo desciende a la tierra y recibe la fuerza de las cosas superiores e inferiores. [...] Así fue creado el mundo."¹¹

Para los antiguos, que nos revelaron los misterios de la creación bajo la forma de los mitos, los amores de los dioses describen literalmente la conjunción del cielo y la tierra en lo que se ha llamado *cielo terrestre o tierra celeste*."

En l'hermetisme tradicional, el principi és la Càbala, i el final, l'Alquímia. Per mediació de la Càbala és rebut el do diví –principi de la gran obra–, gràcies a l'Alquímia, aquesta misteriosa matèria culmina amb la perfecció i pot finalment produir els fruits desitjats. En la mitologia clàssica aquestes dues ciències eren representades per les imatges de Mercuri i d'Apol·lo. Mercuri era el misatger dels déus que revelava als homes els misteris iniciàtics i Apol·lo representava el sol encarnat, el déu de la medicina i de la paraula profètica; puix quan la gran obra ha estat acabada, es pot

¹¹ *La Table d'Émeraude et sa tradition alchimique*, París, Les Belles Lettres, 1994, pp. 15 i ss.

transmetre la medicina per a tot home caigut. Segons Louis Cattiaux, les antigues obres hermètiques obren el camí a la lectura de les Santes Escripures, sempre que aquestes siguin llegides amb ulls desinteressats, si no, et poden conduir a la bogeria o a la misèria.

En la nota de l'acurada traducció de Desideri Forner¹² de la *Conversa del rei Calid i del filòsof Morienus sobre el Magisteri d'Hermes*, es diu¹³:

"Molt he gaudit estudiant i alhora traduint aquesta conversa entre un rei i un filòsof. Un rei que mentre busca l'or troba la Vida que sols "qui té en si mateix tot el que li cal" li pot donar, puix no és debades que el filòsof li diu: "Amb tot, per difícil que aquesta ciència sigui, es mereix que hom la busqui i que hom s'hi apliqui més que en cap altra ciència, car, pel seu mitjà, hom en pot adquirir una altra que és encara molt més admirable."

Louis Cattiaux, tot comentant l'*Aperçus sur l'Initiation*, de René Guénon, deixa clares aquestes dues ciències. D'una, de la que busca l'or, l'anomena Crisopeia, i en diu (p. 266): "No s'ha de confondre Alquímia amb Crisopeia, car l'Alquímia, que és la pràctica de l'hermetisme, és la Ciència total de l'ésser, mentre que la Crisopeia només és la part relacionada amb els metalls". De l'altra, la que dóna la Vida, l'anomena Palingenèsia, i en diu (p.266): "La Palingenèsia és el terme més elevat de l'Alquímia, així com la Crisopeia n'és el terme més baix. Una correspon a la ciència sacerdotal i l'altra a la ciència reial o art reial." I encara insisteix una mica més lluny (p.269): "L'Alquímia és la realització de l'art sacerdotal i de l'art reial. És la clau d'or que obre el secret tradicional que és la regeneració de la criatura caiguda. Repetim que Alquímia és una, però el dalt és la Palingenèsia i el baix, la Crisopeia".

En el proemi a la mateixa traducció, Lluïsa Vert apunta que tot buscador sincer pot ser candidat a la Palingenèsia:

¹² Ha desenvolupat una important obra artística: pintura, miniats al plomí, cal·ligrafies i poesia. Entre d'altres té publicat: *Desig d'Amor*, Ed. Raima, Moià, 1988. També ha publicat diversos articles a la revista *La Puerta*. Però potser destaca el voluminós treball de traduccions al català d'obres fonamentals de l'art hermètic: *Els cinc llibres o la clau del secret dels secrets* de Nicolas Valois, *L'Amfiteatre de l'Eterna Sapiència* d'Heinrich Khunrath, *El Fil d'Ariadna* Anònim, *El compendi dels secrets químics* de Pierre Jean Fabre, *Conversa del Rei Calid i del Filòsof Morienus sobre el Magisteri d'Hermes* de Morienus, *L'Anacrisi* de Pelagius, etc.

¹³ Morienus, *Conversa del Rei Calid i del Filòsof Morienus sobre el Magisteri d'Hermes*, traducció de Desideri Forner, Proemi de Lluïsa Vert, Centelles, 1995.

"Són inestimables, també per al buscador actual, les explicacions que dona Morienus al seu deixeble sobre l'obtenció d'aquesta ciència: primerament, l'adverteix que no és quelcom que estigui a l'abast de la voluntat de l'home, sinó que "és un do de Déu que fa com vol i a qui vol d'aquells que Ell ha escollit entre els seus fidels servidors" i més endavant afegeix: "I és Déu tot sol qui escull, entre els seus servidors, qui li plau, i el destina a buscar aquesta ciència divina."

Després assenyala el fet que els filòsofs no parlen pels ignorants, als quals, al contrari, han procurat d'enganyar: "i encara que n'hi ha hagut molts que s'han aplicat a estudiar aquesta ciència, malgrat això, ningú reeixí a fer el Magisteri, a causa de la pluralitat de noms diferents, que sempre els antics filòsofs han donat a les coses que pertanyen a aquest magisteri, i que és necessari conèixer per poder-lo fer".

Però com continua explicant el nostre autor: "Totes aquestes dificultats no han d'apartar de la recerca del Magisteri; i ningú no ha de desesperar d'obtenir-lo, si té una ferma esperança i una completa confiança en Déu: "Que li pregui continuament perquè li doni la intel·ligència d'aquest secret [...]. Que li demani a cada instant la seva llum per conèixer aquesta admirable perfecció, per il·luminar-lo i conduir-lo en la via dreta veritable, sense que mai se n'aparti, fins que feliçment arribi al final de l'Obra."¹⁴

Geneviève Dubois proposa, en la seva publicació, una lectura de deu autors que considera representatius de la tradició hermètica del segle XX: Louis Cattiaux, Emmanuel d'Hooghvorst, Josep Gifreda, Henri Coton-Alvart, Henri La Croix-Haute, Roger Caro, Alphonse Jobert, Pierre Dujols de Valois, Fulcanelli i Eugène Canseliet. Per raons de brevetat, tot i que són tots autors encara prou desconeguts i caldria fer un acurat estudi de les seves obres –un exemple proper seria el cas d'en Josep Gifreda de Barcelona–, només ens centrarem en els dos primers ja que representen també el retorn de la nissaga hermètica en els nostres dies: Louis Cattiaux i Emmanuel d'Hooghvorst.

¹⁴ *Op. cit.* pàg. 8.

Deixem al lector interessat una recerca¹⁵ posterior d'aquells autors i textos que podrien estar sota aquesta denominació. En aquest sentit, aprofitem l'ocasió per recomanar la lectura de les comunicacions que els passats 4 i 5 de desembre de 1999 van llegir-se en l'Amphitéâtre Louis Liard de la Université de La Sorbonne de París en el col·loqui sobre *Eugène Canseliet i l'alquímia en l'actualitat* amb conferències¹⁶ de R. Alleau, S. Klossowski de Rola, Charles d'Hooghvorst i Stéphane Feye, entre d'altres. Destaquem, entre elles, les ponències¹⁷ dedicades a Louis Cattiaux –*Le verbe perdu et retrouvé per Charles d'Hooghvorst*– i a Emmanuel d'Hooghvorst –*Cabale et Alchimie per Stéphane Feye*–, que poden ser consultades a Internet. A més, es detallen les obres i els articles dels germans E. & Ch. d'Hooghvorst, entre d'altres autors que són del tot necessaris per abordar una lectura actual de l'alquímia del segle XX.

LOUIS CATTIAUX (1904-1953)

Poeta i pintor, nasqué a Valenciennes el 17 d'agost de 1904 i morí a París el 16 de juliol de 1953. Tenia 49 anys quan va marxar d'aquest món, però aquells que el van conèixer, com ara els germans d'Hooghvorst, el recorden com una persona inoblidable. De les cartes d'aquesta relació amb els seus amics, Emmanuel d'Hooghvorst en va seleccionar un florilegi epistolar¹⁸ del qual extraurem fragments i notes per il·lustrar el seu pensament alquímic.

L'any 1938 començà a escriure la seva obra cabdal: *El missatge retrobat*. Llibre meditat i pensat durant quinze anys; té un sentit dens i un pensament que es nodreix a les fonts del saber més

¹⁵ Cites d'alquímia a Internet:

Adam Mac Lean : <http://www.levity.com/alchemy/home.html>

Atlantis : <http://www.contrepoints.com/civilisations/Atlantis.html>

At Luigi : <http://myweb.worldnet.net/~atluigi/alchimie/sommaire.html>

La Puerta : <http://ttecla.es/lapuerta>

Paracelsus College australia:

<http://www.levity.com/alchemy/parcoll.html>

¹⁶ Per a més informació: <http://www.contrepoints.com/canseliet/accueil.html>

¹⁷ Vegeu a Internet: <http://tecla.es/lapuerta>.

¹⁸ Louis Cattiaux, *Florilegio Epistolar, Reflejos de una búsqueda alquímica*, Arola Editors, Tarragona, 1999. De la presentació de Raimon Arola: "Desde el otoño de 1980 y hasta el verano de 1994, fragmentos seleccionados de algunas de las cartas de Louis Cattiaux fueron publicados ininterrumpidamente en la revista belga *Le Fil d'Ariane*, y la mayoría de ellos traducidos al castellano en la colección *La Puerta*. En esta edición se publican en su totalidad, respetando el orden que creyó oportuno el barón d'Hooghvorst, quien se encargó de la selección." pág. 9.

profund: l'Escriptura Santa i la tradició original i viva de la humanitat transmesa d'edat en edat. Els presentadors¹⁹ de la seva obra diuen:

"La Saviesa és tan rara al Tibet com a París, deia Louis Cattiaux. Tanmateix, pot florir a tot arreu sense que ningú se n'adoni. Un home semblant a tants d'altres, però no igual, que vivia a la gran ciutat, escriví aquestes pàgines que corresponen al lector de jutjar. No són pas per a tothom, encara que estiguin destinades a circular enmig dels homes d'avui que, per negligència de la revelació antiga, han quedat fixats en una ignorància profunda. [...]

El *missatge trobat* és d'un accés difícil. Conté, segons l'autor, una iniciació i una mística estretament unides i presentades en una forma concentrada, que exigeix més que la lectura corrent, ja que els mots són superats per la revelació i l'obra es presenta com l'aire líquid que ha adquirit unes altres propietats extraordinàries, invisibles, [...] Els versets estan disposats en dues columnes, ja que hi ha dos homes en nosaltres, l'home carnal i l'home espiritual, l'home exterior i l'home interior, com també hi ha les tenebres i la llum, la justícia i l'amor, el pur i l'impur; totes les coses estan disposades de dues en dues. Cada un dels versets comporta diversos sentits en profunditat, la columna de l'esquerra dóna, generalment, els sentits terrenals: moral, filosòfic i ascètic; la columna de la dreta dóna els sentits celestials: cosmogònic, místic i iniciàtic. De vegades, aquests versets són completats per un tercer, col·locat al mig de la pàgina, que acorda els altres dos en el sentit alquímic que uneix el cel i la terra, respecte al misteri de Déu, de la creació i de l'home: aquest sentit, el més profund, només correspon a Déu de descobrir-lo a l'home piadós."

Al final del prefaci²⁰, un novembre de 1945, Lanza del Vasto que era amic personal d'ell, deia:

"I tu, Cattiaux, amic meu, has trobat la Pedra? Assegut entre la teva dona i el teu gat, Cattiaux, amic meu, has trobat l'or viu i l'elixir? Has visitat els interiors de la terra i, rectificat, has trobat el joiell ocult i la veritable medecina? No sé i no puc dir si la

¹⁹ Presentació al lector de E. & Ch. d'Hooghvorst al *Missatge Trobat*, Ed. Obelisc, Barcelona, 1988, pàg. 17.

²⁰ Lanza del Vasto, *op. cit.* pàg. 16.

substància dels textos antics s'oculta en aquestes pàgines. Com és, però, que hom n'hi retroba el perfum? En quin ou i en quin alambí, Cattiaux, amic meu, has destil·lat aquesta essència subtil que s'anomena el Perfum? D'on ve aquesta poesia que té per nom Perfum de Veritat?"

Per a Louis Cattiaux, l'alquímia era la clau de l'antic coneixement. En una de les seves cartes²¹ explica la importància d'estudiar els símbols i les imatges de l'art químic en relació amb les escriptures sagrades:

"La frase que me citas: "¡Oh ser que ha formado su propio cuerpo!"²² es puramente iniciática, mejor dicho, alquímica y describe al fénix legendario. Quienes han estudiado seriamente la alquimia y conocen bien sus símbolos y su terminología, reconocen y penetran a la primera las escrituras sagradas egipcias, que se refieren formalmente a ello. El Génesis les es abierto, por decirlo de alguna manera, así como los misterios religiosos e iniciáticos gracias a esta llave única, verdadera llave maestra del conocimiento."

Però és una pràctica, que com també assenyalen altres, comporta molts i perillosos riscos. Per exemple, una interpretació dels escrits alquímics, segons la mentalitat racional del segle XX, és del tot impossible perquè els mots parlen de forma obscura o, com dirà més endavant Emmanuel d'Hooghvorst en la primera reflexió sobre l'or dels alquimistes²³, l'or és un terme equívoc.

En una altra carta²⁴ parla dels perills d'aquells que esperen utilitzar l'alquímia com una "mància" lucrativa:

"La alquimia sólo está permitida a los que, en verdad, están suficientemente desprendidos como para recibir el poder, la riqueza y la vida desvelada, sin tener nunca la tentación de uti-

²¹ Carta 28, Louis Cattiaux, *Florilegio Epistolar, Reflejos de una búsqueda alquímica*. Biblioteca La Puerta, Arola Editors, Tarragona, 1999, pàg. 36.

²² *Libro egipcio de los muertos* XVII, 3.

²³ Nota: en molts textos de L.C. i E.H. les paraules "alquymia, alquymista, alquymistes, quymica, quymics, etc." apareixen escrites amb y grega. En les pàgines 8, 38, 82 i 107 d'*El fil de Penèlope*, s'explica perquè és la lletra bicorne dels pitagòrics puix els dos corns indiquen les dues vies, "imatge dels dos ensenyaments possibles continguts dins la mateixa lletra", essent la de la dreta la via del sentit essencial. cf. Emmanuel d'Hooghvorst, *El fil de Penèlope*, Ed. Claret, Barcelona, 1999.

²⁴ L.C. *Op. cit.* Carta 24, pàg. 32.

lizarla contra algúen, ya sea para aplastar a los demás, ya sea para glorificarse personalmente.

Desgraciadamente, muchos de los que se acercan a ella lo hacen con un afán de lucro que los extravía irremediabilmente y toda su malicia se vuelve en su contra, los arruina de todas las maneras y les hace patear ante el muro de la razón razonante durante toda su vida, a pesar de su notable fe en la realidad de la ciencia divina. Por ello debemos rogar y atraer a los maestros que han poseído dicha ciencia santa, en profundidad, a fin de que nos inspiren en la búsqueda, tan larga y tan difícil que apenas uno o dos hombres entre miles de individuos lo consiguen sin la instrucción de un maestro viviente, quiero decir encarnado, ya que precisamente los maestros son los vivientes por excelencia, al igual que Cristo.

La vida es corta, el Arte es largo y difícil, y todos los hombres se ocupan de las cosas vanas del mundo. Por eso hay tan pocos vivientes."

O en un altre²⁵ cas, dels perills que cal evitar quan es tracta d'una química operativa:

52

"La alquimia no es el yoga de Occidente; es la ciencia primera y última, la ciencia de la renovación de la creación, el misterio de los misterios, y es Cristo, la piedra filosofal y angular capaz de salvar al mundo. Pero también contiene una trampa para los codiciosos y los groseros, y el fracaso de muchos de ellos es el justo castigo a su malicia, maldad y orgullo.

¡Van Helmont es un soplador! ... Deja la química para los químicos y el veneno para los locos. Escucha a Jeremías, a Pablo y a los demás a quienes Dios habló ... y ora locamente para alcanzar el conocimiento añadiendo estas palabras: "si el conocimiento no ha de destruirme", es lo más prudente."

La lectura hermètica i química de Louis Cattiaux entronca amb la tradició. Queda demostrat quan, per exemple, llegim els epígrafs de tots els capítols d'*El missatge trobat*: Fragments d'Empedocles, Hermes, Zoroastre, *Llibre dels morts d'Egipte*, Lao Tse, Mahoma, Anònim africà, Isaïes, Buda, Krishna, Eclesiastés, Gamaliel, Jesús, Pere, Pau, Joan, Agustí, Tobies, etc. Reproduïm el de la pàgina 474 de Job: "Per a la plata hi ha un lloc d'on s'extreu; per a l'or, un lloc on es depura."

²⁵ L.C. Op. cit. Carta 59, pàg. 57.

En la carta 268²⁶ presenta els autors que considera que obren el camí al coneixement de les Santes Escripures:

"La lectura de los tratados de alquimia: La lectura de las antiguas obras herméticas te abrirá el camino a la lectura de las santas Escrituras, si las lees con ojos desinteresados y amorosos, si no, te conducirán a la locura de la química como a muchos demasiado sabios y demasiado astutos. Todos los tratados llamados alquímicos de buenos autores como Basilio Valentin, el Cosmopolita, Nicolás Valois, Nicolás Flamel, Arnaldo de Villanova, Moriano, Raimundo Lulio, Grosparmy, Rhumelius, Guillermo Salmon, Pernety, etc., te ayudarán a desembrollar el caos y a separar la luz de las tinieblas, pero, sobre todo, la santa plegaria al Señor de vida, que los buscadores orgullosos y estúpidos suelen despreciar."

C. del Tilo, que va conèixer Louis Cattiaux en els darrers anys de la seva vida, diu "Era uno de esos hombres sin complejos, perfectamente libre en el mundo, que vivía intensamente el presente, al igual que un niño alegre y sin malicia.

Con frecuencia charlatán y payaso, se negaba a tomarse el mundo en serio, no menos que a sí mismo; nunca magistral, si enseñaba lo hacía a la manera de un bufón, que posee el arte de decir a aquellos que quieren oír, haciendo reír a los demás y sin que puedan ofenderse."²⁷

En el mateix article, C. del Tilo, ofereix un acurat recull de versets d'*El missatge retrobat*, segons una selecció de temes cabdals per la tradició: Les dues Oracions triangulars, les dues columnes, la Caiguda, l'Exili i la Redempció, la ciència dels homes, la ciència de Déu, la Fe, el Quest (la recerca), La bona voluntat en Déu, l'Oració, els Llibres sants i savis, la Mort, la Benedicció, la Gràcia i l'Amor, el Sant i el Savi, la realització espiritual i la realització corporal, la Puresa, la Llum, l'Or, la Natura, la Mare, el NOM de Déu, el Coneixement, els dos aliments, el Fruit, la salvació, l'actualitat de la Salvació, la Pedra, el Llibre és ofert als pobles negres, Qui ha escrit el Llibre? i Déu. De tots ells, exposem el recull de versets sobre el tema de l'or: (II, 21) "L'or que dormita dins del fang és tan pur com el que brilla dins el sol." (II, 24) "L'amor a l'or fa que sigui buscat

²⁶ L.C. *Op. cit.* Carta 268, pàg. 155.

²⁷ C. del Tilo, "Louis Cattiaux, un genio ignorado", *La Puerta*, Sobre Esoterismo Cristiano, Ed. Obelisco, 1990, pàg. 108.

fins i tot dins la immundícia, però pocs homes són capaços de cop-sar-lo en el cel i de fixar-lo a la terra." (VI, 9') "El que ens fa falta és l'or celestial, ja que la malaltia de la mort no esgota els nostres desitjos".

Com explica R. d'Oultremont²⁸, Louis Cattiaux tenia per costum freqüentar regularment les biblioteques per estudiar les obres dels pares de la tradició. És així com va copiar a mà alguns llibres, entre ells, els de Nicolas Valois²⁹ i d'Hortulano. També va recollir tot tipus d'observacions i notes segons avançava la seva recerca alquímica. El "*Manuscrit HEL'OUIA*" és una recopilació de petits fragments dels diversos autors consultats. Consta de 106 versets que van ser manuscrits en tinta de color blau, vermell i verd. Representa un florilegi de sentències hermètiques que ens recorda allò que tota recerca alquímica hauria de fer si realment hi esti-guéssim interessats: confrontar la diversitat d'opinions dels savis i descobrir *l'harmonia dels filòsofs*, trobant així la unitat de tot ensenyament: Verset 33 "Todo lo que se hace en el mundo no se puede hacer sin los astros." Verset 36 "Todos los filósofos insisten sobre la necesidad de una asistencia de la gracia divina simboliza-da por un fuego secreto que baja del cielo."

Edicions de les obres de Louis Cattiaux

A continuació detallem les diverses edicions de les obres de Louis Cattiaux publicades en el segle XX i que poden ser d'interès al lector de textos hermètics tradicionals:

1a edició francesa: *Poèmes Alchimiques, Tristes, Zen, D'avant, De la resonance, De la Connaissance*, Diffusion: Librairie Lutetia, ed. Le Cercle du Livre, París, 1954.

1a edició francesa: *Le Message Retrouvé*, ed. Denoël, París, 1956.

2a edició francesa: *Le Message Retrouvé*, ed. Rossel, Bruxelles, 1978.

²⁸ R. d'Oultremont, "Manuscrito HEL'OUIA" Versículos alquímicos recopilados por Louis Cattiaux. *La Puerta*, núm. 52, Textos alquímicos, Diallt editores, Tarragona, 1997, pp. 51 a 75.

²⁹ cf. "Los cinco libros de Nicolas Valois" *La Puerta*, núm. 50, Diallt editores, Tarragona, 1996.

3a edició francesa: *Le Message Retrouvé*, ed. per Les Amis de Louis Cattiaux, Bruxelles, 1991.

1a edició castellana: *El Mensaje de nuevo encontrado*, ed. Rondas, Barcelona, 1978

2a edició castellana: *El Mensaje Reencontrado*, ed. Sirio, Málaga, 1987.

3a edició castellana: *El Mensaje Reencontrado*, ed. Sirio, Málaga, 1996.

1a edició catalana: *El missatge retrobat*, ed. Obelisc, Barcelona, 1988.

1a edició francesa: *Physique et Métaphysique de la Peinture*, ed. Les Amis de Louis Cattiaux, Bruxelles, 1991.

1a edició castellana: Escritos completos - Volumen I - *Física y Metafísica de la Pintura - Obra Poética: Poemas de antes, de la resonancia, Zen, del conocimiento, Tristes, Alquímicos*, Arola Editors, Tarragona, 1998.

 55

1a edició castellana: Escritos completos - Volumen II - *Florilegio Epistolar - Reflejos de una búsqueda alquímica*, Arola Editors, Tarragona, 1999.

"*Manuscrito HEL'OUIA*" - Versículos alquímicos recopilados por Louis Cattiaux.

- 1a publicació en francès a la revista *Le Fil d'Ariane*, núm. 57-58, Editeur J.M. d'Ansembourg, Walhain-St-Paul, (primavera 1996), pp. 9 i ss.

- 1a publicació en castellà a la revista *La Puerta*, núm. 52, Dialtt editores, Tarragona, (1997), pp. 51 a 75.

En preparació per al 2000:

- 1a edició bilingüe, francès-castellà: Escritos completos - Volumen III - *El Mensaje Reencontrado*, Arola Editors, Tarragona.

Revistes i editorials amb textos i comentaris sobre l'autor:

Les Amis de Louis Cattiaux

rue Ferdinand Craps 21

B-1070 Bruxelles

Belgique

Le fil d'Ariane

J.M. D'Ansembourg

rue des Combattants

27 B-1457 Walhain-St-Paul

Belgique

La Puerta, Retorno a las fuentes tradicionales

Issac Peral 13b

08397 Pineda de Mar (Barcelona)

Tel. i fax 937 623 009

<http://www.ttecla.es/lapuerta>

<http://ttecla.es/lapuerta/>

56

Revista publicada per AROLA EDITORS

Polígón Francoli, Parcela 3

43006 Tarragona

Tel. 977 547 611

Fax. 977 542 721

<http://www.ttecla.es/arolaeditors>

arola@tinet.fut.es

EMMANUEL D'HOOGHVORST (1914-1999)

Emmanuel van der Linden, baró d'Hooghvorst, va néixer a Brusel·les el 30 d'abril de 1914 i retornà a Déu a Uccle el 17 de maig de 1999. Va dedicar la seva vida a estudiar les Escripures Sagrades i tots els textos de la tradició hermètica que eren associats. Amic íntim de Louis Cattiaux, destaquen –conjuntament amb el seu germà Charles d'Hooghvorst– els treballs de divulgació en una època en la qual ningú donava suport a una obra tan inèdita com necessària. Pere Sánchez diu d'ell:

"Fue amigo íntimo de Louis Cattiaux, el autor de *El mensaje reencontrado*, cuya obra ha dado a conocer, al tiempo que recogía la antorcha de un saber alquímico sin par en nuestra época.

Con sus comentarios –siempre basados en la exégesis tradicional– sobre temas aparentemente tan dispares como los cuentos de la Madre Oca, la alquimia, la Biblia, el Tarot, la cábala hebrea, Homero, Virgilio o Dante, EH³⁰ ha puesto de manifiesto la unidad esencial que preside las múltiples formas del Tesoro de Occidente. Este activo hermetista de tradición católica, erudito en Letras Antiguas y amante veraz de la Sabiduría, decía que la excelencia de la revelación cristiana consistía en que postulaba la resurrección de los cuerpos, sin la cual no hay realización posible, y a ello conformó su enseñanza y su vida."³¹

En les Reflexions sobre l'or dels alquymistes³², Emmanuel d'Hooghvorst ens explica què és la Gran Obra i què representa l'alquímia per al buscador sincer, diu:

"Sorprenent hipòtesi, la de l'alquymia! Pocs homes semblen ser-hi sensibles, potser per manca d'imaginació; les necessitats, però, de la vida els empenyen per totes bandes. L'estudi de l'alquymia, poc costós, demana, tanmateix, una gran independència enfront d'aquestes necessitats, o una certa acceptació de la pobresa que ningú no vol per companya.

L'home no posseeix en si mateix el principi de la medicina. L'ha de buscar, doncs, en la natura, extreure'l i tractar-lo. Passa el mateix amb aquesta *panacea universal*, [Panacea, del grec *pan*, "tot", i *akeo*, "guarir": "La qui ho guareix tot". A la mitologia, Panakeia, "la qui socorre a tots", era filla d'Asclepi, déu de la medicina]. La Gran Obra consisteix a fer d'aquest or el medicament dels tres regnes; aplicada al cos humà, és el licor d'immortalitat o *elixir de llarga vida*. [*Elixir*, de l'àrab *iksir*, de l'arrel *Ksr* que significa "trencar, rompre, fendre". Al *Iksir* és el nom àrab de la Pedra Filosofal.]

És una quimera!, hom dirà. Si l'elixir de llarga vida existís, se sabria! *No coneixem ningú que hagi estat immortal, excepte en les llegendes.*

Aquests es defineixen ells mateixos per *no haver conegut ningú*. [...]

³⁰ Al Baró d'Hooghvorst, Emmanuel van der Linden, li agradava de signar molts dels seus treballs amb les lletres EH.

³¹ Pere Sánchez, "La desaparición de un hermetista: Emmanuel d'Hooghvorst", *Letra y Espíritu*, núm. 5, 3r trim. 1999, pp. 68 a 69.

³² Emmanuel d'Hooghvorst, *El fil de Penèlope*, Editorial Claret, S.A., Barcelona, 1999, pp. 292 a 293.

L'alquymia no és una recepta. És una escola filosòfica que no admet més que l'experiència sensible com a criteri de veritat. L'alquymia vol tocar per tal de saber. Que aquesta experiència sigui d'una natura secreta no treu el caràcter *sensualista* d'una tal filosofia, la més antiga i la més materialista del món: la més antiga, en efecte, ja que sempre ha estat impossible de determinar-ne els orígens històrics; la més materialista també, perquè no es fonamenta sinó en la testimoniatge dels sentits. És un ensenyament enigmàtic, sens dubte, que mai no ha variat, però, en el decurs de la història. La unanimitat de tots els mestres ens sembla que és la prova d'una experiència comuna."

Per il·lustrar aquest enfocament proposem la lectura de l'article titulat: "A propòsit de la *Turba Philosophorum*" on E.H. mostra les significatives operacions de tota l'obra d'Hermes i deixa, tanmateix, alguna cosa a la recerca del lector tal com desitgen ser tractades les obres poètiques o l'art en general: "L'alquymista és qui *"obre un camí"* a aquesta estrella fugaç, a fi de realitzar el seu desig."

A propòsit dels *Cinc llibres de Nicolas Valois*, Emmanuel d'Hooghvorst avisa dels perills de la recerca alquímica i anima a la simplicitat de la labor amb l'ajuda de la gràcia:

"Nicolas Valois va escriure aquests cinc llibres per al seu fill. Es tracta d'un mestre únic per la simplicitat i la precisió del seu ensenyament. Però aquest llibre es tanca si és llegit en l'escola dels avars d'aquest món. En les escoles de les muses, aquest llibre no s'assaborirà sense paciència, ja que l'or d'Hermes és el repte del Saturn filosòfic.

Que aquest Saturn et lligui al pot si has copsat aquest Mercuri que no es llegeix sense coure'l. Aquest text té dues cares, en efecte, una d'elles està beneïda, l'altra solament és un màscara on es llegeix un ídol. Si lligues l'estudi al teu cap, el teu or es dissiparà sense profit: és a la labor que has de lligar la teva lectura i, com diu l'autor:

"Labor et serà ensenyament sempre que vagis pel camí recte, considerant primerament la cosa que busques, per a quin fi i per quins mitjans".

Així, doncs, és de tu mateix, lector, que vindrà la comprensió d'aquest text. No esperis rebre-la de ningú que no sigui la teva pròpia experiència "sempre que", afegeix l'autor, "estiguis en gràcia".

Si bé la resta d'aquesta química temptà l'avar Dite, la seva pensa no té la mesura del sentit que convé a aquesta obra: lle-

girà el que escrigué aquest filòsof sense haver-ne pesat la ploma. Els adeptes d'aquest art han atorgat llur química al somni dels avars de la nostra edat; per això llur química té dos sentits. En alquímia es troben cent termes diferents per dir un únic PAN, però només se'l pot llegir entrampat. Mal pensar farà enganyar-se, errar, perdre's.

Què més es pot dir a propòsit d'aquests cinc petits tractats? Cap no es pot excloure, puix això seria, per aquest mateix fet, excloure's de la gràcia divina. Aquest llibre, en efecte, no diu altra cosa que l'obra de Déu: "i en l'obra de Déu," diu l'autor, "i en aquesta llum tan celada pels Antics, hi ha el segell dels segells, el qual obre i tanca el llibre de la vida, en el qual estan escrits els noms dels Elegits i dels que estimen Déu i el seu proïsme".

Obres d'Emmanuel d'Hooghvorst

L'any 1951, la revista *Inconnues*³³ publicava l'Assaig sobre l'Art de l'Alquímia. Posteriorment, –el febrer de 1980, de nou i en castellà–, Juli Peradejordi el presentava als lectors d'aquí.

Molts dels treballs de la recerca alquímica del baró Emmanuel d'Hooghvorst es van fer públics –de primer, en format d'articles, sovint sota la signatura EH–, a revistes com *La Tourbe des Philosophes*, *La Puerta* i *Le Fil de d'Ariane*, entre d'altres. Revistes freqüentades per molts i variats lectors de França, de Bèlgica, de Suïssa, del Canadà, de l'Àfrica, d'Espanya i de l'Amèrica llatina, representen bona part del material d'*El fil de Pénélope*,³⁴ obra cabdal de tres

59

³³ Cf. *Inconnues et leurs solutions*, Vol.5, Ed. P. Génillard, Lausane, 1951.

³⁴ *Le Fil de Pénélope*, Tome I: "Le présent ouvrage est un recueil constitué des principaux articles écrits par le Baron d'Hooghvorst de 1977 à 1996. Ils forment par euxseuls un corpus hermétique. Ils ont été publiés dans les revues LA TOURBE DES PHILOSOPHES, LE FIL D'ARIANE, et LA PUERTA. Les nombreux autres travaux de l'auteur, principalement introductions et traductions de textes hermétiques, n'ont pas été retenus dans la présente édition et feront peut-être l'objet d'un autre volume." pàg. 9.

Le Fil de Pénélope, Tome II: "Le présent ouvrage est composé de deux parties.

La première est un recueil constitué de textes alchimiques présentés, annotés et quelquefois traduits, par le Baron d'Hooghvorst de 1955 à 1994. Ils furent publiés dans les revues INCONNUES (Lausanne; cette revue ne paraît plus actuellement), et LE FIL D'ARIANE, (rue des Combattants, 27, B-1457 Walhain-St-Paul, en Belgique). Les textes ont été ordonnés en fonction de leur ancienneté. Les préfaces et autres textes d'EH, hormis les notes, ont été imprimés en caractères italiques.

La seconde reproduit un essai de l'auteur sur l'alchimie, publié en 1951, dans la revue INCONNUES." pàg. 8.

volums, dels quals s'oferirà, en breu, el darrer volum de la versió francesa. *El fil de Penèlope* és el recull de bona part del treball i de l'estudi pacient –en les seves llengües originals–, de moltes de les Santes Escripures així com també de les obres fonamentals de l'antiguitat clàssica. Per exemple, en el segon volum de *Le fil de Pénélope*, que té per subtítol: "ANTHOLOGIE ALCHYMIQUE", a la primera part, després de la introducció, destaca l'*Elucidation du Testament de Raymond Lulle* amb una extraordinària nota introductòria sobre l'obra de Lluïl i els escrits operatius de l'art filosòfic: De la matèria i la nostre pedra, del vas, del forn, del foc, de la cocció, de la tintura i de la multiplicació de la nostra pedra.

Com molt bé apunta Octavi Aluja en la *Isagoge*³⁵ a *El fil d'Ariadna*, Emmanuel d'Hooghvorst ha estat una persona que ha sabut presentar molts dels sentits alquímics i simbòlics de misteris fins avui tancats a pany i clau:

"Tothom coneix, ni que sigui llunyanament, la història mitològica de Teseu i Ariadna i el Minotaure, però el que molt poca gent ha sospitat mai és que aquesta història laberíntica pogués tenir un sentit alquímic i, per tant, de regeneració de l'home caigut.

El Sr. Emmanuel d'Hooghvorst, a l'estiu de 1977, al primer número de la revista *Le fil d'Ariane* publicava un petit article a propòsit d'aquest episodi en què deia: " L'arquitecte Dèdal, personatge mitològic, personifica el primer desenvolupament de les arts de l'escultura i l'arquitectura entre els atenesos i els cretencs. Segons la faula, anà a Creta i construí a Cnossos, per a Minos, rei i legislador d'aquest país, el famós laberint que porta el seu nom: el Dèdal de Creta.

Minos hi tancà el Minotaure, monstre mig home i mig bèstia, que la seva esposa Parsifae havia infantat per haver-se unit a un toro. Aquest Minotaure s'alimentava de carn humana. Minos havia obligat els atenesos, els quals havia vençut, a proporcionar-li cada any, per a pastura d'aquest ogre, set joves nois i set joves noies.

L'heroi ateneu Teseu, armat d'una espasa que li donà Ariadna, filla de Minos i de Parsifae, matà el Minotaure. També li donà un cabdell de llana que, després de descabdellar-lo, li permeté sortir fàcilment del laberint. Això recorda els palets blancs

³⁵ Cf. Anònim, *El Fil d'Ariadna*, Isagoge d'Octavi Aluja, Centelles, 1995, pàg. 5.

del Petit Polzet, gràcies als quals sortí de la selva embruixada per l'ogre dels boscos.

Dèdal i el seu fill Ícar també foren tancats en aquest lloc, però, en haver-se fabricat unes ales amb plomes encolades amb cera, s'escaparen tot volant de la seva presó.

El rei Minos ens recorda l'origen legislatiu del laberint: un dèdal al mig del qual ha amagat la seva sal. Hom no en pot sortir vencedor sense aquesta espasa i aquest fil que són un do diví. Tota la mitologia, ella també, és un dèdal del qual és impossible sortir sol (cfr. Gen. II, 18). Passa igual amb els textos hermètics, molts buscadors hi han errat vanament sense mai poder-hi entrar.

Desconfiem dels falsos dèdals, de les vanes savieses i d'un ocult buit de sentit, buit d'Ícar no engendrat, on l'àngel només vola en somnis.

Però també hi ha restes de l'obra solar. Encara subsisteixen. Són dèdals morts? Tanmateix, només caldria un fil d'Ariadna per fer reflorir la sal antiga que s'hi troba amagada."

Així, doncs, en el centre del laberint hi ha el Minotaure, mig home i mig bèstia. No ens recorda això el nostre trist i lamentable estat? Però allí hi ha la sal antiga, també dita imant i humit radical i encara or i, així mateix, Crist o el Senyor enterrat en l'home, [en nota a peu de pàgina, Octavi Aluja afegeix: Fra Anselm de Turmeda (1352-1432) escriví tot un tractat que porta per títol "*La disputa de l'Ase*", a fi de demostrar que l'home és superior als animals únicament i exclusivament per la possessió d'aquest senyor enterrat en l'home, és a dir, Crist, que és el nostre sosteniment i la nostra vida. H. C. Agrippa arriba a la mateixa conclusió en el seu tractat de la Vanitat de les Ciències. Hi pot haver res més important que aquest Déu en l'home, llavor de la seva resurrecció?]. Aquesta sal és com la llavor de l'home nou de sant Pau que espera la vinguda del *Pneuma* [I Cor. XI,13] per a ser cos espiritual [I Cor. XV, 44]. Ara bé, per tal que aquesta llavor torni a la vida i fructifiqui, cal que Ariadna doni a Teseu una espasa i un fil [...] Sant Joan [Apoc. XX,6] ens ensenya: "Benaurat i sant qui té part en la primera resurrecció, en aquests no té potestat la segona mort". El fil tan necessari, no serà la guia, el grau o la mesura d'aquest foc de generació o dels filòsofs?"

En els comentaris d'E.H., El rei Mides, un conte alquímic³⁶, llegim:

³⁶ EH, "El Rey Midas, un cuento alquímico", *La Puerta*, núm. 52, Ed. Dialtt, Riells, 1997, pp. 7 i 8.

"En cuanto a la Piedra de los Filósofos, sus testigos todavía son más escasos, pero todos ellos se confirman entre sí. Es una tradición, dicen, que nos viene del primer hombre "que Dios creó", y que se transmitirá hasta el último. Pero no hay que confundir la alquimia con lo que dicen de ella los sabios³⁷, los ignorantes, los charlatanes o los falsos testigos.

La genial alquimia se lee del silencio de una tierra condenada que es el infierno de los metales. Esta tierra sudó por el Arte, y de este sudor, nació su verdad: dicho sudor se cuece en cuerpo pesado que suena. Tal es este Arte nutrido por la naturaleza. Ninguna fe ni ley consiguen apartar de su perfume: es la vía del Santo Sileno. Su fuego secreto será la sal rara de los Filósofos leída de un estudio en práctica bendita.

¿Qué se le dirá al avaro? Un mensaje dado en decir rústico. Esta es la historia del rey Midas contada por el poeta Ovidio."

"El just és el més valuós dels homes, però generalment roman ignorat de la seva època. Ben pocs homes han sospitat la seva presència i qualitat. La desgràcia més gran és haver perdut el seu rastre aquí baix, però qui ho sap? [...]

El just és una salvaguarda per als seus contemporanis. Per això, la seva desaparició deixa un buit inquietant."³⁸ Amb aquestes paraules d'E.H., vull acomiadar els futurs lectors de les obres de L.C. i E.H. Sense elles, l'alquímia del segle XX seria una altra cosa.

Edicions de les obres d'Emmanuel d'Hooghvorst

1a edició castellana: *Ensayo sobre el Arte de la Alquimia*, Editorial 7 1/2 S.A., Barcelona, 1980.

1a edició francesa: *Le Fil de Pénélope*, Tome I, Éditions La Table d'Émeraude, París, 1996.

1a edició francesa: *Le Fil de Pénélope*, Tome II, Éditions La Table d'Émeraude, París, 1998.³⁹

³⁷ Es refereix als savis d'aquest món, als científics de les ciències humanes.

³⁸ A propòsit del just enmig dels seus contemporanis, EH, *El fil de Penèlope*, Editorial Claret, S.A., Barcelona, 1999, pàg. 245.

³⁹ EH, en el Post-scriptum, explícitament va expressar el seu agraïment entre d'altres al Baró Bruno del Marmol: "Nous pensons aussi à notre ami le Baron Bruno del Marmol dont les lettrines et les dessins ont illustré, avec tant de talent et d'humor, ces deux volumes du *Le fil de Pénélope*."

1a edició catalana: *El fil de Penèlope*, Editorial Claret, SA, Barcelona, 1999.

En preparació per al 2000: 1a edició francesa: *Le Fil de Pénélope*, Tome III, Éditions La Table d'Émeraude, París.

Revistes i editorials amb textos i comentaris sobre l'autor:

La Tourbe del Philosophes
21, rue de la Huchette
75005 París
Tel. 0143549096

Éditions La Table d'Émeraude
21, rue de la Huchette
75005 París

Le fil d'Ariane
J.M. D'Ansembourg
rue des Combattants
27 B-1457 Walhain-St-Paul
Belgique

La Puerta, Retorno a las fuentes tradicionales
Issac Peral 13b
08397 Pineda de Mar (Barcelona)
Tel. i fax 937 623 009
<http://www.ttecla.es/lapuerta>
<http://ttecla.es/lapuerta/>

AROLA EDITORS
Polígon Francolí, Parcel·la 3
43006 Tarragona
Tel. 977 547 611
Fax. 977 542 721
<http://www.ttecla.es/arolaeditors>
arola@tinet.fut.es

CONCLUSIONS

Certament, abastar en un treball d'aquestes característiques què és l'alquímia del segle XX i quines figures han dedicat esforços a tal empresa és impossible. Per això, una pacient lectura de les publicacions aquí anunciades podrà mantenir viu l'esperit que les va originar. Aprofito les paraules d'E.H. citades en la presentació dels *Cinc llibres de Nicolas Valois* per centrar la recerca a aquesta qüestió fonamental: "Així, doncs, és de tu mateix, lector, que vindrà la comprensió d'aquest text. No esperis rebre-la de ningú que no sigui la teva pròpia experiència 'sempre que', afegeix l'autor, 'estiguis en gràcia'."

"Vet aquí que tot això ho fa Déu dues, tres vegades, amb un home: per retreure la seva ànima de la fossa, per fer lluir en ell la llum de la vida."

Jb 33: 29 i 30.

ALTRES EDITORIALS I REVISTES ESPECIALITZADES EN ALQUÍMIA

Atlantis
30, rue de la Marsellaise
94300 Vincennes

Éditions La Table d'Émeraude
21, rue de la Huchette
75005 París

Indigo
Casanova, 82
08011 Barcelona

Obelisco
Pere IV, 78 (Edif. Pedro IV) 4ª planta, 5ª porta, 2ª fase
08005 Barcelona

Bibliografia

Cattiaux, Louis, *El missatge retrobat*, ed. Obelisc, Barcelona, 1988.

Cattiaux, Louis, *Física y Metafísica de la Pintura - Obra Poética: Poemas de antes, de la resonancia, Zen, del conocimiento, Tristes, Alquímicos*, Escritos completos - Volumen I, Arola Editors, Tarragona, 1998.

Cattiaux, Louis, *Florilegio Epistolar - Reflejos de una búsqueda alquímica*, Escritos completos - Volumen II, Arola Editors, Tarragona, 1999.

Cattiaux, Louis, "Manuscrito HEL'OUIA - Versículos alquímicos", *La Puerta*, núm. 52, Dialtt editores, Tarragona, 1997.

Concordance Miho-Phisico-Cabalo-Hermétique, Ediciones Obelisco, Barcelona, 1986.

d'Hooghvorst, Emmanuel, *Ensayo sobre el Arte de la Alquimia*, Editorial 7 1/2 S.A., Barcelona, 1980.

d'Hooghvorst, Emmanuel, *Le Fil de Pénélope*, Tome II, Éditions La Table d'Émeraude, París, 1998.

d'Hooghvorst, Emmanuel, *El fil de Penèlope*, Editorial Claret, SA, Barcelona, 1999.

Dubois, Geneviève, *Ces hommes qui ont fait l'Alchimie du XXe siècle*, Éditions Geneviève Dubois, Grenoble, 1999.

Eliade, Mircea, *Lo sagrado y lo profano*, Ed. Labor S.A., Barcelona, 1992.

Hermes Trismegist, "Tractatus Aureus" *La Puerta*, núm. 55, Arola Editors, Tarragona, 1999.

Klossowski de Rola, Stanislas, *Alquimia*, El arte secreto, Ed. Debate, Madrid, 1989.

"La Puerta", núm. 56, "Imágenes Cabalísticas y Alquímicas", Primera parte, Arola Editors, Tarragona, 1999.

Luanco, J. Ramón, *La Alquimia en España*, Ed. Obelisco, Barcelona, 1995.

Pernety, A.J., *Les Fables Égyptiennes et Grecques*, Éditions La Table D'Émeraude, París, 1982.

Sadoul, Jacques, *El Tesoro de los Alquimistas*, Ed. Marin S.A. Barcelona, 1975.

Scholem, Gershom, *Las grandes tendencias de la mística judía*, Ediciones Siruela, Madrid, 1996.

Secret, F., *La kabbala cristiana del Renacimiento*, Ed. Taurus, Madrid, 1979.

Z'ev ben Shimon Halevi, *La cábala*, La tradición de los conocimientos ocultos, Ed. Debate, Madrid, 1989.

Abstract

One of the most unknown fields in the heart of university tradition is hermetics and its symbolic sense. The author of this article examines this field of difficult access, showing its origins, evolution and inner symbol system. From determined texts cited throughout the article, the author introduces the reader into a field of difficult and sometimes arid knowledge.